

ผลกระทบของการคิดเชิงเอดส์ที่มีต่อการศึกษา : การวิจัยรายกรณี
อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

นางสาวจุฬาลักษณ์ ศาสตร์สาร

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-329-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE IMPACT OF AIDS ON EDUCATION : A CASE STUDY RESEARCH
OF AMPHUR DOKKHAMTAI , CHANGWAT PHAYAO**

MISS CHULALUCK SADSARA

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research**

Department of Educational Research

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-637-329-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลกระทบของการคิด เชื้อเอดส์ที่มีต่อการศึกษา : การวิจัยรายกรณี
อำเภอคอกคาใต้ จังหวัดตะเยา
โดย นางสาวจุฬาลักษณ์ ศาสตร์สาระ
ภาควิชา วิจัยการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ นิสา ชูโค

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... (คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย)

(ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... (ประธานกรรมการ)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ บิดยานนท์)

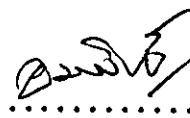
..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ นิสา ชูโค)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ พวงแก้ว บุญกนก)

..... กรรมการ

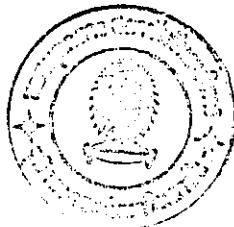
(อาจารย์ ดร.อมรวิชัย นาคทรพร)

จุฬาลักษณ์ ศาสตราจารย์ : ผลกระทบของการติดเชื้อเอชไอวีที่มีต่อการศึกษา : การวิจัยรายกรณี
อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (THE IMPACT OF AIDS ON EDUCATION : A CASE
STUDY RESEARCH OF AMPHUR DOKKHATAI, CHANGWAT PHAYAO) อ.ที่ปรึกษา :
รศ.นิตา ชูโต, 162 หน้า. ISBN 974-637-329-3.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการติดเชื้อเอชไอวีที่มีต่อการศึกษาของนักเรียน
ในระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลุ่ม อำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็น
เวลา 6 เดือน รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และแบบ
เจาะลึก แล้ววิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีทางสังคม และการวิเคราะห์พฤติกรรม นำเสนอ
ข้อมูลแบบวิธีพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า

ในชุมชนบ้านลุ่ม พบจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีทั้งสิ้น 48 คน เป็นชาย 29 คน และเป็นหญิง 19 คน
อายุระหว่าง 16-45 ปี มีเด็กที่ติดเชื้อเอชไอวีจากมารดาจำนวน 3 คน และพบเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น
ประถมศึกษาที่มีบิดาและ/หรือมารดาติดเชื้อเอชไอวี จำนวน 4 คน

สถานการณ์โรคเอชไอวีมีผลกระทบต่อการศึกษาทางตรงต่อโรงเรียนและต่อตัวนักเรียน ผลกระทบ
ต่อโรงเรียน การแพร่ระบาดของโรคเอชไอวีทำให้สูญเสียชีวิตของประชากรกลุ่มวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งเป็นบิดา
มารดาของนักเรียน และการเสียชีวิตของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ทำให้แนวโน้มอัตราการเข้าเรียนในระดับ
ประถมศึกษาลดลง ในท้องถิ่นที่มีค่านิยมในการประกอบอาชีพใต้ถนอม โรคเอชไอวีมีผลกระทบทางบวกต่อ
การศึกษา คือ ทำให้อัตราการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาสูงขึ้น ผลกระทบที่มีต่อนักเรียน คือ ก่อให้เกิด
ภาวะการขาดเรียนอันเนื่องมาจากต้องอยู่ดูแลบิดาและ/หรือมารดาที่เจ็บป่วย หรือเพราะการขาดแคลนเสื้อผ้า
อุปกรณ์การเรียน ตลอดจนการถูกรังเกียจเตี้ยคั่นที่จากเพื่อน ทำให้เกิดความวิตกกังวล หวาดระแวง และ
เรียนอย่างไม่มีความสุข ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ฐานะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำลง
และการถูกประทุษร้ายจากสังคมยังส่งผลให้เด็กถูกปิดกั้นโอกาสทางการศึกษา หรือต้องออกกลางคัน

ภาควิชา วิทยาลัยการศึกษา
สาขาวิชา วิทยาลัยการศึกษา
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิตา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C840264 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH
KEY WORD: THE IMPACT OF AIDS ON EDUCATION / PRIMARY SCHOOL / A CASE STUDY
RESEARCH

CHULALUCK SADSARA : THE IMPACT OF AIDS ON EDUCATION : A CASE STUDY
RESEARCH OF AMPHUR DOKKHAMTAI, CHANGWAT PHAYAO. THESIS ADVISOR :
ASSO. PROF. NISA XUTO, 162 pp. ISBN 974-637-329-3.

The purpose of this research was to find out about impact of AIDS on Education in Banlum school, Dokkhamtai, Payao. The qualitative research method was applied. The field work was conducted for the period of six months. The data were collected by participant observation, informal and indepth interview as well as documentary analysis. The social and behavioral theory were applied for data analysis. Presentation of the study was written in narrative style. The findings were as follows :

There were 48 persons in Banlum who were AIDS ; twenty-nine male and nineteen female, ages ranged between 16-45 years old. Three infants were AIDS contagious from their mothers. There were 4 primary school students whose father or mother being AIDS.

The impact of AIDS on Education were both direct to school and to students. The impact on school; AIDS was the cause of losing life of economic active population. Also children under 5 years of age which could become primary school students. In the villages which the women still practice prostitution, AIDS could be contributed to the higher rate of secondary continuation. As for the direct impact on students ; they were become absenteeism because they had to look after their parents and/or the economic support for clothes and educational materials become insufficient. Their friends look down on them and they constantly worried and unhappy while in school which damaged to their quality of education. Besides these, being poor and stigmatized they would be at risk of being dropped out.

ภาควิชา..... วิทยาการศึกษา.....
สาขาวิชา..... วิทยาการศึกษา.....
ปีการศึกษา..... 2540.....

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายๆ ท่าน ที่
สำคัญยิ่ง คือ รองศาสตราจารย์นิศา ชูโต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เป็นกัลยาณมิตรของ
ศิษย์ ท่านได้ให้โอกาสที่ดี ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ดูแลช่วยเหลือด้วยความห่วงใย และเมตตา
ตลอดมา ซึ่งผู้วิจัยตระหนักถึงคุณค่าอันสูงยิ่งที่อาจารย์มอบให้ ในงานนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
ท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกท่าน รวมทั้งผู้ที่อยู่ในสนามทุกท่านที่ให้ความ
ร่วมมือในการเก็บข้อมูล เป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ และวิธีการแสวงหาความรู้แก่ผู้วิจัย และ
ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ภาควิจัยที่ให้การกำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ คอยห่วงใย และขอขอบคุณ
บัณฑิตวิทยาลัยที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ มารดา ที่ให้ความรัก ความห่วงใย ให้กำลังใจและสนับสนุน
ผู้วิจัยในด้านการศึกษามาโดยตลอด และขออุทิศความเป็นประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอ
อุทิศแด่ คุณพ่อวิเชียร ศาสตร์สาระ ผู้ล่วงลับ

จุฬาลักษณ์ ศาสตร์สาระ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๘
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
ความจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 แนวคิดทฤษฎี	
การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	10
กระบวนการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในประเทศไทย.....	14
เอดส์ : ผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ และสังคม.....	26
ความสัมพันธ์ของครอบครัว เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การศึกษาก่อนลงภาคสนาม.....	43
การศึกษาในภาคสนาม.....	46
กลุ่มตัวอย่างและการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง.....	48
การสร้างความสัมพันธ์.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
การจัดกระทำข้อมูล.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

4 ผลกระทบของโรคเอดส์ที่มีต่อการศึกษา

ชุมชน ครอบครัว และความสัมพันธ์ในชุมชน.....	65
เอดส์ : การแพร่ระบาดในชุมชนบ้านลุ่ม.....	80
ครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัวผู้ติดเชื้อ.....	97
เอดส์ : ผลกระทบต่อการศึกษา.....	118

บทที่

5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย.....	135
อภิปรายผลการวิจัย.....	138
ข้อเสนอแนะ.....	146
ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป.....	145

รายการอ้างอิง.....	147
--------------------	-----

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.....	152
ภาคผนวก ข.....	157
ภาคผนวก ค.....	159

ประวัติผู้วิจัย.....	162
----------------------	-----

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย